

ks. dr Stanisław Gruca SCJ

Obraz Boga w duchowości Najświętszego Serca Jezusowego

1. Życie według ducha

Termin „duchowość” zakłada styl życia skoncentrowany na duchu. Życie człowieka zmierzającego do doskonałości łączy się z wysiłkiem, który podejmuje on przy użyciu zwyczajnych środków realizowanych w duchu ewangelicznym. Ideałem dla chrześcijanina może być w tym względzie św. Paweł, który swoją dojrzałą relację z Boskim Mistrzem określa jako życie w pełni z Nim zjednoczone, przeniknięte wiarą w Syna Bożego (por. Ga 2,20).

Z terminem „duchowości”, rozumianym zwykle jako odrębna dziedzina badawcza, wiąże się również pojęcie „doświadczenia duchowego”. W chrześcijańskiej koncepcji duchowości jest ono fenomenem osobistym człowieka, pojmowanym jako „doświadczenie

życia w Duchu Świętym”¹, które cechuje się pewnym stopniem zaangażowania afektywno-poznawczego danej osoby². Można więc powiedzieć, że życie człowieka wierzącego w jego przejawach zewnętrznych winno być w pewnym sensie emanacją intymnie przeżywanego doświadczenia na poziomie serca. Jest to życie oparte na regułach, którymi rządzi się duch. W pismach Pawłowych znajduje się cała lista owoców chrześcijańskiego życia według Ducha Świętego. Są nimi: radość, miłość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność i opanowanie (por. Ga 5,22-23). Istnieje wiele szkół duchowości i metod postępu służących osiągnięciu doskonałości chrześcijańskiej. Zwykle jest to proces złożony, oparty na współpracy człowieka z łaską Bożą i związany z wejściem na potrójną drogę: jednoczenia się z Bogiem, naśladowania Chrystusa i współpracy z łaską Ducha Świętego³.

2. Serce – szczególny znak i miejsce doświadczenia duchowego

Jeśli powyższe wskazania odniesiemy do kultu Serca Jezusowego, wówczas możemy stwierdzić, że duchowość ta poprzez doświadczenie miłości, które jest istotą kultu Bożego Serca, wprowadza nas najpierw w tajemnicę Boga. Oczywiście, poznanie tego, kim jest Bóg, dokonuje się również przy pomocy innych środków. Mogą nimi być: celebracje liturgiczne, poznanie intelektualne czy modlitwa. Drogą uprzywilejowaną, prowadzącą do

¹ M. CHMIELEWSKI, *Metodologiczne problemy posoborowej teologii duchowości katolickiej*, Lublin 2001, s. 105-109.

² Por. TENŻE, *Doświadczenie duchowe*, w: M. Chmielewski (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, Lublin–Kraków 2002, s. 217-220.

³ Por. J. WEISMAYER, *Pełnia życia. Zarys historii i teologii chrześcijańskiej duchowości*, Kraków 1993, s. 22.

bezpośredniego poznania Boga pozostaje wciąż jednak doświadczenie miłości, którego symbolem jest serce. W koncepcji papieża Franciszka doświadczenie miłości Boga jest relacją osobową i intymną, opierającą się nie tylko na przekonaniu, ale również na osobistym doświadczeniu emocjonalnym. U św. Pawła doświadczenie to zostało ujęte w zwięzłym zdaniu: „Teraz zaś już nie ja żyję, lecz żyje we mnie Chrystus. Choć nadal prowadzę życie w ciele, jednak obecne życie moje jest życiem wiary w Syna Bożego, który umiłował mnie i samego siebie wydał za mnie” (Ga 2,20). Według Franciszka, chociaż ofiara Chrystusa na krzyżu była przygniatająca dla św. Pawła, to jednak miała sens, dlatego że było coś jeszcze większego od niej: doświadczenie miłości, owo „On umiłował mnie”⁴.

Duchowość Serca Jezusowego, czyli styl życia według Jego Serca, należy do najbardziej rozpoznawalnych praktyk duchowych w Kościele. Stała się ona nie tylko uprzywilejowaną drogą do

⁴ Por. FRANCISZEK, Encyklika o miłości ludzkiej i Bożej Serca Jezusa Chrystusa *Dilexit nos*, Rzym 2024 (dalej: DN), 46. Papież w ukazaniu relacyjnego rodzaju miłości Boga posługuje się często doświadczeniem wiary św. Pawła, choć – jak zauważa – to tylko jeden z przykładów. Doświadczenie Boga jest zawsze indywidualnym przeżyciem prowadzącym do umocnienia więzi i wyrażenia jej na drodze wiary trwałym przyłgnięciem do Niego. Przykładem może być spotkanie Jezusa z Samarytanką (por. J 4,1-42), historia nawrócenia się Zacheusza (por. Łk 19,1-10), doświadczenie Zmartwychwstałego przez apostoła Tomasza (por. J 20,24-29) itd. Przyjęcie Bożej miłości prowadzi do umocnienia wiary, a ta z kolei poprzez relacyjność domaga się działania apostolskiego. Tak było w życiu wielu zakonodawców i założycieli zgromadzeń. Ojciec Leon Jan Dehon, doświadczając tajemnicy powołania, oddał swoje życie założonemu przez siebie instytutowi zakonnemu. W konstytucjach Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego czytamy: „Zgromadzenie bierze swój początek z doświadczenia wiary ojca Dehona. To samo doświadczenie św. Paweł wyraził w następujący sposób: «Choć nadal prowadzę życie w ciele, jednak obecne życie moje jest życiem wiary w Syna Bożego, który umiłował mnie i samego siebie wydał za mnie» (Ga 2,20)”. *Reguła życia Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego (Księża Sercanie). Konstytucje i Dyrektorium generalne*, Kraków 2014 (dalej: RŻ), 2.

spotkania z Bogiem i wewnętrznym doświadczeniem Jego miłości, ale również środkiem odnowienia wiary oraz spoiwem jedności pomiędzy ludźmi w rodzinach, społeczeństwach i narodach. Tylko z doświadczenia miłości, które dotyka głębi serca, mogą zrodzić się wielkie dzieła, a pierwsze poruszenia i porywy ludzkiego serca przybrać formę głębokiej miłości zdolnej do największej ofiary. Ojciec Leon Jan Dehon, Założyciel Zgromadzenia Księżąt Najświętszego Serca Jezusowego, inspirację do oddania swojego życia dziełu poświęconemu Sercu Jezusa czerpał z doświadczenia wiary i zauroczenia właśnie Bożą miłością. „Otwarty Bok i przebite Serce Zbawiciela są dla ojca Dehona najbardziej sugestywnymi wyrazami miłości, której czynną obecność doświadcza w swoim życiu”⁵. Sercem człowieka w znaczeniu biblijnym jest jego wnętrze, gdzie podejmowane są najważniejsze życiowe decyzje. Karl Rahner utożsamia serce człowieka z najbardziej intymnym miejscem w ludzkiej duszy. Według niego, serce „oznacza rdzeń wnętrza człowieka, miejsce, gdzie staje on cały przed Bogiem (...). Oznacza ono przede wszystkim wnętrze człowieka, w którym przemieszkują jego wieki”⁶.

Najgłębszym doświadczeniem serca jest miłość. Dla jej wyrażenia często używa się znaków, symboli i słów. Sposób ten wydaje się jak najbardziej zasadny, ponieważ nie pozwala tego subtelnego doświadczenia sprowadzić tylko do sfery czysto racjonalnej. Symbol, słowo czy obraz pozwalają poszerzyć zakres miłości, wprowadzając ją na poziom transcendencji i głębszego doświadczenia pierwotnego serca, w którym człowiek znajduje siebie, Boga i Ducha Bożego⁷. Miłość sama w sobie jest dla człowieka źródłem kontemplacji nieskończonego Boga oraz motorem do wprowadzenia w nią

⁵ RŻ 2.

⁶ K. RAHNER, *Człowiek o przebitym sercu*, „Pastores” 3(2) (1999), s. 12.

⁷ Por. tamże.

wszystkich tych, którzy takiego doświadczenia jeszcze nie mają. Z natury swojej miłość zdolna jest do największych poświęceń. Nosi też w sobie potrzebę dzielenia się i obdarowywania. Niewyrażone doświadczenie miłości staje się dla duszy nie do zniesienia, a zatrzymana dla siebie miłość może stać się antymiłością.

3. Serce Jezusa obrazem miłości Trójcy Świętej

Największy piewca Bożego Serca, św. Jan Ewangelista, w swoim pierwszym liście jako „jedyiny w całym Piśmie Świętym”⁸ w jasny sposób mówi, kim jest Bóg: „Bóg jest miłością” (1 J 4,16). W ten sposób umiłowany uczeń Jezusa zwięźle i dogłębnie potwierdził misję Mistrza z Nazaretu, którą było objawienie pełni miłości Bożej⁹. Odkrycie przez św. Jana zasady życia wewnętrznego Trój-jedynego Boga pozwala nam zrozumieć, że ta miłość w ścisłym znaczeniu wyraża się we wzajemnym stosunku Trzech Osób Boskich do siebie. Ojciec kocha Syna, Syn kocha Ojca, a Duch Święty jest miłością wzajemną Ojca i Syna. Z tej potrójnej relacji miłości wynikają konkretne działania, których symbolem jest Serce Jezusa. Dlatego, ażeby chociaż po części odpowiedzieć na pytanie: „Kim jest Bóg?”, należy powrócić do serca, i to Serca Jezusowego. Ono jest streszczeniem najgłębszej tęsknoty Stwórcy wobec stworzenia i objawia pełnię miłości Boga w Jezusie, szczególnie w Jego ziemskim aspekcie, od wcielenia aż do śmierci na krzyżu¹⁰. Zatem

⁸ FRANCISZEK, *Bulla Misericordiae vultus*, Rzym 2015 (dalej: MV), 8.

⁹ „Misją, którą Jezus otrzymał od Ojca, było objawienie w pełni tajemnicy Bożej miłości”. MV 8.

¹⁰ Por. J. SERVAIS, „Ho sete”. *La testimonianza del discepolo dell'amore*, w: C. A. Bernard (red.), *Il Cuore di Cristo luce e forza. In onore di San Claudio La Colombiere. Simposio organizzato dall'Istituto di Spiritualità dell'Università Gregoriana*, Roma 1995, s. 249-250.

z pełnym przekonaniem można stwierdzić, że Serce Jezusa wyjaśnia nam nie tylko prawdę o tym, kim jest Bóg, ale również to, jaki On jest. Odzwierciedleniem tej niepojętej tajemnicy mogą być trzy obrazy miłości, które Jezus nosi w swoim Sercu, a których odczytanie i zinterpretowanie wciąż pozostaje zadaniem każdego pokolenia żyjącego na ziemi.

3.1. Pełnia miłości Bożej – Serce Syna

Jezus przez swoją Osobę oraz przez swoje działanie pragnął objawić ludziom prawdziwe oblicze Boga Ojca. Dlatego możemy w Nim odkryć najpierw miłość uczuciową i emocjonalną opartą na więzach rodzinnych. Na kartach Starego Testamentu miłość Boga przyrównywana jest do miłości matki pieczącej na kolanach swoje dziecko. Jest to przede wszystkim miłość wierna i cierpliwa (por. Iz 49,15). Znajdziemy tam również obraz Oblubieńca, który przebacza niewiernej wybrance wszystkie jej winy (por. Ez 16). Jeszcze innym przedstawieniem miłości jest wizja pięknej winnicy, której stróżem i ogrodnikiem jest sam Jahwe (por. Iz 5,1-7). Wszystkie te starotestamentalne obrazy stanowią tylko zapowiedź największej miłości, której pełnią jest Osoba Chrystusa – Syna Bożego. Sam Jezus stał się najlepszym obrazem miłości Ojca, a najwymowniejszym znakiem tej miłości było przebite na krzyżu Jego Serce. Chrystus oddał swoje życie z miłości do człowieka i przez to Jego śmierć, a potem chwalebne zmartwychwstanie stały się dla każdego człowieka, który uwierzy, źródłem nowego życia. Święty Jan wyraził tę prawdę w bardzo sugestywny sposób: „Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne. Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony” (J 3,16-17).

Według teologii duchowości jednym z celów doświadczenia duchowego człowieka jest umocnienie jego wiary. Najbardziej zaś

umacnia wiarę świadomość, że przez mękę, śmierć i zmartwychwstanie zostaliśmy podniesieni do godności dzieci Bożych¹¹. A to z kolei – jak zauważa *Katechizm Kościoła katolickiego* – prowadzi do przemiany człowieka oraz uzdalnia go do prawego działania i do czynienia dobra. „W zjednoczeniu ze swym Zbawicielem uczeń osiąga doskonałość miłości – świętość”¹². Zatem autentyczne doświadczenie miłości Bożego Serca prowadzi człowieka do przemiany życia, leczy zadane rany i ostatecznie otwiera przed nim drogę do wieczności.

Jeszcze bardziej kompletne wyobrażenie Boga pochylającego się z miłością nad swymi dziećmi wybrzmiewa na kartach Ewangelii. Tam Serce Jezusa pełne jest współczucia i troski, zwłaszcza dla „owiec, które poginęły z domu Izraela” (Mt 10,6). Ewangelie opisują liczne spotkania Jezusa z ludźmi. Wszyscy, którzy otwarli swoje serce na Jego łaskę i zaufali Mu, doświadczyli uzdrowienia, odchodzili przemienieni. Maria Magdalena otrzymała od Jezusa odpuszczenie wszystkich win. Od tamtej chwili pozostała wierną uczennicą, należąc do grona Jego najwierniejszych przyjaciół pod krzyżem na Kalwarii (por. Łk 7,36-50). Papież Franciszek, odnosząc się do tej ewangelicznej sceny, zauważa, że w tym przypadku miłość i współczucie Jezusa dla grzesznika mają nie tylko coś z przenikliwości sięgającej serca, ale przywracają na powrót Prawu Mojżeszowemu jego pierwotny cel¹³.

¹¹ Por. A. PAPLIŃSKA, *Synostwo*, w: M. Chmielewski (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, dz. cyt., s. 849.

¹² *Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2002 (dalej: KKK), 1709.

¹³ Por. FRANCISZEK, List apostolski na zakończenie Nadzwyczajnego Jubileuszu Miłosierdzia *Misericordia et misera*, Rzym 2016 (dalej: MM), 1. Według papieża, również „przebaczenie jest najbardziej widocznym znakiem miłości Ojca, którą Jezus chciał objawiać całym swoim życiem. Nie ma karty Ewangelii, która byłaby pozbawiona tego nakazu miłości, prowadzącego aż do przebaczenia. Nawet w ostatniej chwili swego ziemskiego życia, gdy był przybity

Przemieniające i leczące ducha było również spotkanie Jezusa z celnikiem Mateuszem. W krótkiej wymianie spojrzeń w całej prawdzie odczytuje on historię swojego życia. Bogaty Zacheusz, zwierzchnik celników, po spotkaniu z Jezusem wchodzi na drogę nawrócenia i wynagradza wyrządzone krzywdy w czwórnasób (por. Łk 19,1-10).

Przytoczone tutaj tylko niektóre obrazy biblijne dowodzą, że Serce Jezusa jest źródłem miłości dla każdego, kto do Niego przychodzi. Tę prawdę ostatecznie w sposób bezpośredni potwierdził sam Jezus: „Przyjdźcie do Mnie wszyscy, którzy utrudzeni i obciążeni jesteście, a Ja was pokrzepię. Weźcie na siebie moje jarzmo i uczcie się ode Mnie, bo jestem cichy i pokornego serca, a znajdziecie ukojenie dla dusz waszych” (Mt 11,28-29). Serce Syna jest pełnym i kompletnym obrazem Boga. Z jednej strony, Jezus uzdrowia i leczy chorych na ciele, a z drugiej – prowadzi do poznania Ojca i objawia Jego chwałę. W tym pierwszym obrazie Jezusa miłość skoncentrowana jest na Jego Sercu, jest uczuciem intymnym, wprowadzającym duszę w zażyłą i głęboką relację miłosną.

3.2. Miłosierna Miłość – Serce Boga Ojca Przedwiecznego

Innym przejawem miłości Jezusa, który odsłania tajemnice Trójjedynego Boga, jest obraz miłosiernego Serca Jezusa. Pius XII w encyklice *Haurietis aquas* uważa je za najwspanialsze źródło prawdy o Bogu, w którym zawarta jest pełnia miłosierdzia¹⁴. Kontynuacją tej myśli było użyte przez św. Jana Pawła II w encyklice

do krzyża, Jezus wypowiada słowa przebaczenia: «Ojcze, przebacz im, bo nie wiedzą, co czynią» (Łk 23,34)”. MM 2.

¹⁴ Por. Pius XII, Encyklika o kultywacji Serca Jezusowego *Haurietis aquas*, Rzym 1956, IV.

Dives in misericordia sformułowanie „miłosierna miłość” na ukazanie znaczenia cnoty miłości w relacjach społecznych. Wzajemna miłość i miłosierdzie pozostaną zawsze aktem jednoczącym i podnoszącym, a więc „miłosierną miłością”, która ze swej natury jest twórcza¹⁵. Szczególną przestrzenią, w której ujawnia się miłosierdzie Boga, jest grzech i nędza człowieka. Paradoksalnie właśnie w tej przestrzeni rany grzechowej objawia się Bóg, który jest miłością pełną miłosierdzia. Można więc powiedzieć, że miłosierdzie stanowi pewien rodzaj życzliwej miłości (*hesed*), w praktyce mającej za cel usunięcie zła z życia zranionego człowieka¹⁶. Miłosierdzie bowiem odpowiada nie tylko najgłębszej prawdzie tej miłości, jaką jest Bóg, ale także całej wewnętrznej prawdzie o człowieku i świecie¹⁷. W obrazie Serca Boga Ojca miłosierdzie występuje jako jeden z przejawów miłości Boga skierowanej do człowieka. Jest to miłość przebacząca i twórcza. Bóg nie tylko lituje się nad człowiekiem, przebacząc mu grzechy, ale dźwiga i podnosi go ku wyższym wartościom¹⁸.

Biblijnym obrazem ukazującym tę miłosierną miłość w czynie może być opowieść o miłosiernym Samarytaninie (por. Łk 10,25-37). W tym opisie ewangelicznym zawarty jest głęboki dynamizm, który przechodzi od miłości do miłosierdzia. Gdy jeden z faryzeuszy pytał Jezusa o receptę na życie wieczne i o to, co powinien uczynić, żeby je osiągnąć, wtedy otrzymał odpowiedź również w formie

¹⁵ Por. JAN PAWEŁ II, Encyklika o Bożym miłosierdziu *Dives in misericordia*, Rzym 1980 (dalej: DiM), 14.

¹⁶ Por. KKK 604. Por. także: J. HOMERSKI, *Miłosierdzie w księgach Starego Testamentu*, w: W. Słomka (red.), *Miłosierdzie w postawie ludzkiej*, „Homo medians”, t. 5, Lublin 1989, s. 11-15.

¹⁷ Por. DiM 13.

¹⁸ Por. S. URBAŃSKI, *Miłosierdzie jako przymiot Boga w nauczaniu księdza Michała Sopoćki*, w: W. Słomka (red.), *Miłosierdzie w postawie ludzkiej*, dz. cyt., s. 86.

pytania o to, jak tę kwestię traktuje prawo. Poprzez zainicjowaną przez Jezusa rozmowę faryzeusz od razu wszedł w Jego narrację i już nie myślał o tym, jak Nauczyciela chwycić za słowo. W tej przestrzeni dialogu, akceptacji i miłości faryzeusz uświadomił sobie, że w swoim życiu kieruje się już miłością do Boga i bliźniego. W tym samym momencie odkrył, że miłość jest najważniejsza, bo ona nadaje sens życiu. W spotkaniu z Jezusem niespodziewanie suchy zapis prawa (którego był znawcą) stał się dla niego żywym źródłem radości, przybliżającym go do wieczności. Ale Jezus poszedł dalej. Poprzez przypowieść o Samarytaninie wprowadził faryzeusza i słuchaczy w głębszy wymiar miłości, która poprzez czyn miłości przekraczający granicę własnego „ja” staje się miłosierdziem. Dynamizm ten wyraża się w posłudze na rzecz obcego, pobitego człowieka. Nie każdy dostrzegł w człowieku leżącym w rowie osobę, która potrzebuje pomocy. Dopiero Samarytanin zobaczył go, wzruszył się, opatrzył i zapłacił za jego leczenie¹⁹.

Przywołana przez św. Łukasza opowieść uświadamia słuchaczom, że nie wystarczy wiedzieć o miłości oraz znać prawo i przykazania, żeby być wiernym Bogu. W przypowieści Jezusa dopiero miłość, która przekroczyła granice uprzedzenia, rasy i wyznania stała się miłosierdziem. „Miłosierdzie względem życia ludzkiego w sytuacji potrzeby jest prawdziwym obliczem miłości. W ten sposób stajemy się prawdziwymi uczniami Jezusa i ukazujemy oblicze Ojca: «Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny» (Łk 6,36)”²⁰. Opowiedziana przez Jezusa historia o miłosiernym Samarytaninie porządkuje również relację miłości i miłosierdzia względem siebie. Miłosierdzie jest tam wyraźnie emanacją miłości,

¹⁹ Por. FRANCISZEK, „*Kto jest moim bliźnim?*”. *Modlitwa niedzielna z papieżem 14 lipca 2019 r.*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 9(415) (2019), s. 29-30. Por. także: J. HÄTTENSCHWILLER, *O miłości Serca Jezusowego*, Kraków 1936, s. 32-34.

²⁰ FRANCISZEK, „*Kto jest moim bliźnim?*”..., dz. cyt., s. 29.

stanowi jej nadmiar. Miłość może istnieć bez miłosierdzia, ale miłosierdzie bez miłości nie może być miłosierdziem²¹. Potwierdza to również wypowiedź św. Pawła w Liście do Efezjan: „Bóg, będąc bogaty w miłosierdzie, przez wielką swą miłość, jaką nas umiłował, i to nas, umarłych na skutek występków, razem z Chrystusem przywrócił do życia” (Ef 2,4-5). Zatem Serce Jezusa objawia nam nadmiar miłości Boga i sposób jej osiągnięcia. Ta miłość jest ożywcza i przywraca nam życie w Chrystusie.

3.3. Przebite Serce Jezusa – ożywcza miłość Ducha Świętego

Trzecim obrazem, który najbardziej odsłania nam prawdę: „Kim jest Bóg?”, są wydarzenia z ostatnich chwil życia Jezusa na Golgocie. Dzięki Duchowi Świętemu odkrywamy w pełni całe bogactwo, jakie kryje się w znaku przebitego boku Chrystusa, z którego wypłynął Kościół²².

Oprócz sceny związanej z przebicciem boku Jezusa warto spojrzeć również na wcześniejsze wydarzenia na Golgocie. Chodzi zwłaszcza o czas konania Chrystusa na krzyżu. Z pewnością jest to szczytowy moment wyjątkowej ekspresji miłości Bożego Serca. W chwili śmierci Jezus zgromadzonym wokół krzyża wiernym przekazał swojego Ducha. Dla ojców Kościoła momentem wylania Ducha Świętego na Kalwarii było przebicie boku Jezusa, z którego zrodził się Kościół. O ile przebicie Serca Jezusa, tak wyraźnie zauważone przez wszystkich na Kalwarii, zostało uznane za powszechny sposób działania Ducha Świętego, który nadal działa w sakramentach świętych Kościoła, o tyle już wyziew lub oddanie

²¹ Por. S. URBAŃSKI, *Miłosierdzie jako przymiot Boga w nauczaniu księdza Michała Sopočki*, dz. cyt., s. 87.

²² Por. DN 75.

Ducha w momencie śmierci Syna Bożego było doświadczeniem duchowym i osobistym dla osób wiernych Jezusowi²³. Żeby jeszcze bardziej zrozumieć wymowę obrazu konania Jezusa, trzeba koniecznie odwołać się do Jego słów, które niedługo przed swoim odejściem z tego świata skierował do apostołów: „Jednakże mówię wam prawdę: Pożyteczne jest dla was moje odejście. Bo jeżeli nie odejdę, Paraklet nie przyjdzie do was. A jeżeli odejdę, to pošlę Go do was. On zaś, gdy przyjdzie, przekona świat o grzechu, o sprawiedliwości i o sądzie” (J 16,7-8). Warto w tej wypowiedzi Jezusa zauważyć bardzo ważną kwestię – mianowicie, że w całym Jego ziemskim życiu zamieszkiwał wszechmocny Duch Boży. Cała Jego apostołska aktywność, jak również każde Jego słowo były działaniem i słowem Ducha Świętego. Zatem trzy wielkie pasje, dla których Jezus przybył na ziemię: zbawienie, uświęcenie i jedność, okazały się pasjami Ducha Świętego, który mieszkał w Chrystusie i działał w Nim²⁴. Mistrz mówiąc przed swoją śmiercią o przekazaniu Ducha Pocieszyciela, miał na uwadze przekazanie Kościołowi, a więc każdemu z nas, misji realizowania owych trzech pasji, które mają być kontynuowane w Kościele.

W jaki sposób Jezus przekazuje swojego Ducha wiernym na Golgocie? Czyni to na krzyżu! Wywyższenie Syna Bożego na Golgocie to moment wielkiej miłości Serca Jezusa, który oddaje Ducha, a później daje sobie przebić Serce, skąd wzięły początek sakramenty Kościoła. Tak głęboki związek pomiędzy Sercem Jezusa i działaniem Ducha Świętego zauważył św. Jan Ewangelista,

²³ Dla Założyciela Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego, o. Leona Jana Dehona, śmierć Jezusa była wydarzeniem sugestywnym. W 23. numerze *Konstytucji* Zgromadzenia czytamy: „Przez wynagrodzenie rozumiemy więc: przyjęcie Ducha Świętego (por. 1 Tes 4,8), odpowiedź na miłość Chrystusa względem nas, ścisłą łączność z Jego miłością ku Ojcu oraz współpracę z Jego zbawczym dziełem w świecie”.

²⁴ Por. C. COLONNA, *Vivere per il Cuore di Cristo*, Roma 2000, s. 130-132.

który napisał, że Chrystus po skosztowaniu octu wypowiedział słowa: „«Dokonało się!» I skłoniwszy głowę, oddał ducha” (J 19,30). W niektórych tłumaczeniach w tekście użyto słowa „wyzionął”, ale obecnie używa się właściwszego słowa „oddął”. W języku oryginalnym Ewangelii, a więc greckim wyrażenie *parèdōken* ma podwójne znaczenie: „wyzionął ducha”, „skonął”, albo: „dał”, „ofiarował” swojego ducha²⁵.

Piękny jest obraz z ostatnich chwil ziemskiego życia Jezusa. Z Jego przebitego włócznią Serca wypływa ożywcza miłość – Duch Święty, który porusza wszystkie członki Mistycznego Ciała, czyli Kościoła, aby prowadziły wciąż Jego dzieło na ziemi. Dla papieża Franciszka znakiem rozpoznawczym obecności w człowieku miłości Bożego Serca jest działanie Ducha Świętego, który „wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy dziećmi Bożymi” (Rz 8,16). Zawsze, ilekroć jednoczymy się przez łaskę z uczuciami Chrystusa, Duch Święty „czyni nas uczestnikami relacji Syna z Ojcem, bo to Duch Święty daje nam «ducha przybrania za synów, w którym możemy wołać Abba Ojcze!»” (Rz 8,15)²⁶.

Zakończenie

Podjmując próbę odpowiedzi na pytanie: „Kim jest Bóg?”, trzeba spojrzeć na Osobę Jezusa Chrystusa, a szczególnie na Jego Boskie Serce. Można bowiem z całą stanowczością powiedzieć, że nic wyraźniej jak Serce Jezusa nie pokazuje nam prawdy o Bogu. „Mówiąc «Serce Jezusa», zwracamy się do tego, tak niepojętego, a równocześnie samo przez się zrozumiałego wnętrza, które wypowiada

²⁵ Por. A. L'ARCO, *Il Sacro Cuore ti chiama per nome. Riflessioni per il mese di giugno e per i primi venerdì del mese*, Torino 2005, s. 17-18.

²⁶ DN 76.

się przez dzieje Jezusa z Nazaretu. To On tym dziejom i każdemu wydarzeniu nadaje właściwą treść, wypełnioną Bogiem, Jego niepojętością, Jego miłością – życiem, które rodzi się ze śmierci”²⁷.

Zarysowane trzy biblijne wymiary miłości Bożej to tylko niewielki ułamek prawdy o Trójjedynym Bogu. Są to trzy obrazy tego samego, jedynego Serca, które odsłania nam, jak głęboka i zażyła może być relacja oparta na miłości Boga poprzez Serce Jezusa. Tylko miłość Boża może umocnić naszą wiarę i stać się impulsem do przemiany współczesnego świata. Wreszcie ta sama miłość może być źródłem jedności w łonie samego Kościoła oraz dla obecnego świata, dotkniętego falą złości i nienawiści.

Bibliografia

- Chmielewski M., *Doświadczenie duchowe*, w: M. Chmielewski (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, Lublin–Kraków 2002, s. 217-222.
- Chmielewski M., *Metodologiczne problemy posoborowej teologii duchowości katolickiej*, Lublin 2001.
- Colonna C., *Vivere per il Cuore di Cristo*, Roma 2000.
- Franciszek, Bulla *Misericordiae vultus*, Rzym 2015.
- Franciszek, Encyklika o miłości ludzkiej i Bożej Serca Jezusa Chrystusa *Dilexit nos*, Rzym 2024.
- Franciszek, „Kto jest moim bliźnim?”. *Modlitwa niedzielna z papieżem 14 lipca 2019 r.*, „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.) 9(415) (2019), s. 29-30.
- Franciszek, List apostolski na zakończenie Nadzwyczajnego Jubileuszu Miłosierdzia *Misericordia et misera*, Rzym 2016.
- Hättenschwiler J., *O miłości Serca Jezusowego*, Kraków 1936.
- Homerski J., *Miłosierdzie w księgach Starego Testamentu*, w: W. Słomka (red.), *Miłosierdzie w postawie ludzkiej*, „Homo meditant”, t. 5, Lublin 1989, s. 11-26.
- Jan Paweł II, Encyklika o Bożym miłosierdziu *Dives in misericordia*, Rzym 1980.
- Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2002.

²⁷ K. RAHNER, *Człowiek o przebitym sercu*, dz. cyt., s. 13.

- L'Arco A., *Il Sacro Cuore ti chiama per nome. Riflessioni per il mese di giugno e per i primi venerdì del mese*, Torino 2005.
- Paplińska A., *Synostwo*, w: M. Chmielewski (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, Lublin–Kraków 2002, s. 849.
- Pius XII, Encyklika o kulcie Serca Jezusowego *Haurietis aquas*, Rzym 1956.
- Reguła życia Zgromadzenia Księża Najświętszego Serca Jezusowego (Księża Sercanie). Konstytucje i Dyrektorium generalne*, Kraków 2014.
- Rahner K., *Człowiek o przebitym sercu*, „Pastores” 3(2) (1999), s. 9-14.
- Servais J., „*Ho sete*”. *La testimonianza del discepolo dell'amore*, w: C. A. Bernard (red.), *Il Cuore di Cristo luce e forza. In onore di San Claudio La Colombière. Simposio organizzato dall'Istituto di Spiritualità dell'Università Gregoriana*, Roma 1995, s. 249-270.
- Urbański S., *Miłosierdzie jako przymiot Boga w nauczaniu księdza Michała Sopoćki*, w: W. Słomka (red.), *Miłosierdzie w postawie ludzkiej*, „Homo medians”, t. 5, Lublin 1989, s. 79-86.
- Weismayer J., *Pełnia życia. Zarys historii i teologii chrześcijańskiej duchowości*, Kraków 1993.